

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๑. กลุ่มออกแบบ

จากการวิจัยพบว่า การออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน กทม. ประกอบด้วยบุคลากรฝ่ายที่สำคัญ ๓ ฝ่าย คือ

- ๑.๑ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยหรือผู้แทนฝ่ายบริหาร ของมหาวิทยาลัย
- ๑.๒ กลุ่มสถาปนิกและวิศวกรผู้ออกแบบ
- ๑.๓ บรรณารักษ์ระดับเจ้าหน้าที่ผู้บริหารห้องสมุด

๒. กระบวนการออกแบบ

กระบวนการออกแบบประกอบด้วย กิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

๒.๑ ระยะเวลาการออกแบบ งานที่ปฏิบัติคือ

- ๑.๑ พบเจ้าของงานเพื่อทราบวัตถุประสงค์การออกแบบ
- ๑.๒ ประชุมวางแผนดำเนินงานออกแบบ

๒.๒ ระยะจัดทำโครงการ

- ๒.๑ รวบรวมข้อมูล
- ๒.๒ จัดทำโครงการขั้นต้น
- ๒.๓ ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ
- ๒.๔ จัดทำโครงการคานสถาปัตยกรรม

๒.๓ ระยะออกแบบแปลนอาคารชั้นต้น

๓.๑ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

๓.๒ พิจารณาและคัดเลือกปัญหาในการออกแบบอาคาร

๒.๔ ระยะออกแบบแปลนอาคารขั้นสุดท้าย

๔.๑ ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในระบบต่างๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ

๔.๒ เลือกครุภัณฑ์อุปกรณ์ห้องสมุด

๔.๓ เลือกวัสดุตกแต่งอาคาร

๔.๔ จัดวางครุภัณฑ์และอุปกรณ์

๔.๕ พิจารณาเพื่ออนุมัติแบบ

๒.๕ จัดประกวดราคางานจ้างก่อสร้าง

๒.๖ ควบคุมงานจ้างก่อสร้าง

๒.๗ ตรวจรับงานจ้าง

๒.๘ ส่งมอบงานและจัดวางครุภัณฑ์ในอาคาร

๓. หน้าที่และบทบาทของบรรณารักษ์ ในการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัย

จากการวิจัยพบว่าบรรณารักษ์มีหน้าที่และบทบาทในกระบวนการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัย ดังนี้

๓.๑ ระยะก่อนออกแบบ มีบทบาทมากที่สุดในเรื่องกำหนดวัตถุประสงค์อาคารห้องสมุด ลำดับรองลงมาได้แก่ประชุมวางแผนการออกแบบร่วมกับสถาปนิก และมีบทบาทน้อยที่สุดในการเลือกสถาปนิก

๓.๒ ระยะจัดทำโครงการ บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุดตามหน้าที่ในเรื่องชี้แจงข้อมูลสภาพทั่วไปและโครงการในอนาคตของสถาบันและของห้องสมุด ความต้องการ ปัญหา และมาตรฐานในค่านอาคารห้องสมุด และมีบทบาทน้อยที่สุดในเรื่องของการเขียนโครงการ

๓.๓ ระยะออกแบบแปลนอาคารชั้นต้น บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุด ตามหน้าที่ในเรื่องการร่วมคัดเลือกปัญหาการออกแบบองค์ประกอบในอาคาร ในส่วนใช้สอย ในเรื่องขนาดเนื้อที่ใช้สอย และร่วมพิจารณาแบบร่าง บรรณารักษ์มีบทบาทน้อยในการร่วมคัดเลือกปัญหาในเรื่องที่ตั้งห้อง

สมุด รูปทรงอาคาร และจำนวนชั้นอาคาร

๓.๔ ระยะออกแบบแปลนอาคารชั้นสุดท้าย บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุดในเรื่อง
เลือกครุภัณฑ์และอุปกรณ์ เลือกวัสดุตกแต่งอาคาร การจัดวางครุภัณฑ์ และการพิจารณาเพื่ออนุมัติแบบ

๓.๕ ระยะการประกวดราคางานจ้าง บรรณารักษ์มีบทบาทน้อยในเรื่องการเป็น
กรรมการเปิดซอง

๓.๖ ระยะควบคุมงานก่อสร้าง บรรณารักษ์มีบทบาทมากตามหน้าที่ในฐานะกรรมการ
การควบคุมงานจ้าง และกรรมการตรวจรับงานจ้าง

๓.๗ รับมอบและจัดวางครุภัณฑ์ในอาคาร บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุดตามหน้าที่
ในเรื่องการรับมอบอาคารและจัดวางครุภัณฑ์ในอาคาร

๔. ความรู้และประสบการณ์ที่บรรณารักษ์ควรศึกษา

สถาปนิกมีความเห็นว่าการออกแบบอาคารห้องสมุด บรรณารักษ์ควรมีความรู้
เบื้องต้นด้านสถาปัตยกรรมห้องสมุด ตามลำดับความสำคัญมากน้อย ดังนี้

๔.๑ ลักษณะและองค์ประกอบอาคารห้องสมุดที่ดี

๔.๒ ลักษณะและองค์ประกอบของอาคารห้องสมุดที่เป็นปัญหาและอุปสรรค

๔.๓ มาตรฐานอาคารห้องสมุดและการจัดสภาพแวดล้อมภายใน

๔.๔ หลักการออกแบบห้องสมุด

๔.๕ ข้อมูลที่สถาปนิกต้องการ

๔.๖ การจัดทำโครงการห้องสมุด

๔.๗ ขั้นตอนการออกแบบ

๔.๘ ตารางแผนภูมิ แบบแปลน และศัพท์เฉพาะของสถาปนิก

๕. ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมห้องสมุดมหาวิทยาลัย

จากการวิจัยพบว่า

๑. ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยความพอใจปานกลาง มีค่า
เฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมาก

๒. หอสมุด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมาก
๓. หอสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีฯ มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมากที่สุด
๔. หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมาก
๕. หอสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมาก
๖. หอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมากที่สุด
๗. หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมากที่สุด
๘. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับน้อย
๙. หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง ไม่มีบทบาทของบรรณารักษ์
๑๐. ภาพรวมของหอสมุดมหาวิทยาลัยทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยความพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมาก

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการวิจัย
- ๑.๑ เนื่องจากการศึกษาวิจัยบทบาทบรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยในแต่ละสถาบัน อยู่ในช่วงระยะเวลาที่ห่างกันมาก ทำให้อายุการใช้งานของอาคารหอสมุดแต่ละสถาบันแตกต่างกันมาก การประเมินผลความพอใจของผู้ใช้อาคารหอสมุดในแต่ละสถาบันจึงไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการประเมินผลอาคารหอสมุดมหาวิทยาลัยของแต่ละสถาบัน หรือ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสถาบันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงมากขึ้น

๑.๒ เนื่องจากการวิจัยนี้เน้นหนักไปในเรื่องของบทบาทบรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยเท่านั้น การประเมินผลในด้านความพอใจของผู้ใช้อาคารห้องสมุดจึงไม่สามารถทำการประเมินผลได้ทุกประเด็น ดังนั้นจึงควรที่จะมีผู้สนใจ ทำการวิจัยการประเมินผลอาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในแต่ละสถาบัน หรือ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสถาบันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

๑.๓ ในการวิจัยการประเมินผลอาคารห้องสมุด ควรมีการสร้างเกณฑ์จากมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาคารห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลอาคารห้องสมุด ในด้านองค์ประกอบที่สำคัญที่ควรมีในอาคารห้องสมุด ขนาดเนื้อที่ใช้สอย แสงสว่าง ระบายเสียง การระบายอากาศ อุณหภูมิ ความชื้น ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์สำหรับการวัด ขนาด หรือ ระดับ องค์ประกอบสภาพแวดล้อมต่างๆ ของห้องสมุด ควบคู่กับการใช้แบบสอบถามความพอใจของผู้ใช้อาคารห้องสมุด หรืออาจสร้างแผนผังสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้ เพื่อนำมาประกอบกันในการประเมินผลอาคารห้องสมุดแห่งนั้นๆ

๑.๔ ควรมีการวิจัยการประเมินผลอาคารห้องสมุดประเภทอื่นๆ อีกเช่นกัน เพื่อให้ได้อาคารห้องสมุดที่เหมาะสมสำหรับหน้าที่ของห้องสมุดแต่ละประเภทนั้น สำหรับห้องสมุดประชาชนซึ่งได้มีการกำหนดอาคารมาตรฐานไว้นานแล้วนั้น ควรมีการประเมินผลทั้งในด้านความพอใจของผู้ใช้อาคารและใช้เกณฑ์มาตรฐานของห้องสมุดประชาชน ในทำนองเดียวกับข้อเสนอแนะในข้อ ๑.๓

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์

๒.๑ ควรที่จะส่งเสริมให้มีความรู้เบื้องต้นในการออกแบบห้องสมุด ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี เพื่อให้บรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดโดยทั่วไปได้ทราบถึงความสำคัญของการจัดองค์ประกอบภายในส่วนใช้สอยของห้องสมุดให้มีความสัมพันธ์กันตามลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และสามารถให้ข้อมูลหรือคำปรึกษาในการออกแบบห้องสมุด ร่วมกับบรรณารักษ์ผู้บริหารหรือสถาปนิกได้อย่างเหมาะสม